

Commissie voor de m.e.r.
T.a.v. dhr. S. Harkema
Postbus 2345
3511 ML Utrecht

RWS Zee en Delta

Lange Kleiweg 34
2288 GK Rijswijk
Postbus 5807
2280 HV Rijswijk
T 070 336 66 00
F 070 390 06 91
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Suzanne Lubbe
Adviseur Ecologie
T +31 627 022 066
suzanne.lubbe@rws.nl

memo

Memo "Eindconcept Toetsingsadvies Windturbineparken Gemini - Reactie bevoegd gezag inzake cumulatiescenario"

Datum

14 mei 2013

Opmerking Commissie voor de m.e.r. in het eindconcept toetsingsadvies windturbineparken Gemini

In het eindconcept toetsingsadvies windturbineparken Gemini (10 april 2013) is onder paragraaf 2.3. het volgende opgenomen:

2.4 Cumulatieve effecten onderwatergeluid bij meerdere windparken

Het MER en de PB stellen dat cumulatieve effecten door onderwatergeluid op natuurwaarden alleen kunnen optreden indien de bouwtijd van windparken overlapt. Cumulatieve effecten doen zich niet alleen voor indien activiteiten simultaan plaatsvinden. Ook indien heideactiviteiten gedurende opeenvolgende seizoenen plaatsvinden is het goed voorstelbaar dat dit leidt tot cumulatieve effecten.

In de PB en in Aanvulling 4 op de PB (addendum pagina 40) is wel gesteld dat in cumulatie - door gelijktijdige heide werkzaamheden van meerdere windparken¹ - enkele tientallen zeezoogdieren tijdelijk beïnvloed worden. De Commissie kan deze stelling voor de bouw van Duitse windparken gezien strenge eisen aan onderwatergeluidsemissies volgen². De Commissie is het hier voor de onderhavige windparken niet mee eens, zie verder §2.3 van dit advies.

Sinds 2009 zijn in Duitsland diverse vergunningen verleend, ook in Nederland zijn in totaal 12 vergunningen voor offshore windparken verleend. De vergunningen zijn door een ambtshalve wijziging in 2012 verlengd en behouden tot 2020. Het oude 'cumulatiescenario'³ lijkt hiermee niet meer actueel en ongeschikt voor deze procedure. Het is daarom onduidelijk wat voor deze procedure wel een realistisch scenario is en wat daarvan de milieueffecten zijn. Hierdoor is onduidelijk of afzonderlijk of in cumulatie met andere windparken aantasting van natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland wel

¹ Nabijgelegen geplande Duitse windparken en windpark Q10.

² In de figuren 120-123 van de PB wordt voor nabijgelegen windparken wel met mitigerende maatregelen rekening gehouden gezien de weergegeven (beperkte) reactiezones van zeezoogdieren rondom de Duitse windparken. Deze moeten immers voldoen aan een strenge eis van 160 dB re 1 µPa op 750 m afstand van de heistelling.

³ Bij de bepaling van de cumulatieve effecten moest destijds uitgegaan worden van de meest reële uitgangssituatie. De toenmalige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat bepaalde een uitgangssituatie op grond van het destijds vigerende subsidiebeleid van het Ministerie van Economische Zaken.

is uit te sluiten.

RWS Zee en Delta

Datum
14 mei 2013

De Commissie vindt het essentieel voor de besluiten een realistisch scenario te hanteren voor de cumulatieve effecten op zeezoogdieren van de bouw van opeenvolgende windparken op het Nederlandse NCP. Zij adviseert de Rijksoverheid dit te ontwerpen en beschikbaar te stellen. Betrek in dit scenario ook de invloed van geplande nabijgelegen Duitse windparken. Bepaal op basis hiervan een 'worst case'-analyse. Toets deze analyse aan Natura 2000-doelen.

Reactie Bevoegd Gezag op het advies van de Commissie voor de m.e.r.

In de onderstaande alinea's gaat het bevoegd gezag in op de opmerking van de commissie voor de m.e.r. ten aanzien van het cumulatiescenario. Achtereenvolgens wordt ingegaan op het cumulatiescenario, de verlengingsbesluiten tot behoud van de vergunningen tot 2020 en het beschikbaar stellen van het cumulatiescenario. Dit leidt ten slotte tot de conclusie van het bevoegd gezag inzake het advies van de commissie.

Cumulatiescenario

De commissie verwijst onder het 'oude cumulatiescenario' naar het cumulatiescenario dat is gebruikt in de 17 passende beoordelingen behorende bij de Wbr-aanvragen uit 2009. In deze passende beoordeling wordt met de 450 MW als cumulatief scenario rekening gehouden. Dit was een capaciteit waarover, ten tijde van het schrijven van genoemde passende beoordelingen, een concreet besluit was genomen en waarvoor geld voor was vrijgemaakt (subsidie van het Ministerie van Economische Zaken). Ten tijde van het schrijven van passende beoordeling uit 2009 was dat dus een reëel cumulatiescenario. De relevante tekstpassage uit de passende beoordelingen (2009) omtrent cumulatie is opgenomen in bijlage 1.

Een extra overweging hierbij was dat, ten tijde van het schrijven van de passende beoordelingen de volgorde waarin de aanvragen behandeld zouden worden, nog niet bekend was bij de initiatiefnemers.

Het bevoegd gezag heeft in de besluiten voor de Wbr-vergunningen (inmiddels Watervergunningen) de informatie uit de 17 passende beoordelingen gebruikt om een breder cumulatiescenario te hanteren dan in de passende beoordelingen is gedaan. De 17 passende beoordelingen bieden namelijk gezamenlijk wel de benodigde basisinformatie om de analyse van de cumulatieve gevolgen te kunnen uitvoeren. Zodoende heeft het bevoegd gezag inzicht verkregen in de cumulatieve gevolgen van deze 17 vergunningsaanvragen om daarmee een uitspraak te doen over significantie van deze effecten. Dit conform de toetsingadviezen van de Commissie MER op de milieueffectrapportages, de passende beoordelingen en de aanvullingen daarop uit 2009.

Het cumulatiescenario zoals het bevoegd gezag in de Watervergunningen hanteert is als volgt:

1. West Rijn, 2. Beaufort, 3. Breeveertien II, 4. Q4-WP, 5. Brown Ridge Oost, 6. Den Helder I, 7. Q10, 8. Clearcamp, 9. GEMINI, 10. Tromp Binnen en 11. Q4-West.

Hierbij is de volgorde van indiening van volledige aanvragen, met inbegrip van een volledig en juist verklaard MER en de tijdige datum van ontvangst van de

passende beoordeling, doorslaggevend geweest voor wat betreft de cumulatiefolgorde.

RWS Zee en Delta

Op basis van overwegingen van het bevoegd gezag zijn uiteindelijk 12 van de 17 Wbr-aanvragen daadwerkelijk vergund. Dat wil zeggen dat het cumulatiescenario dus rekening houdt met de cumulatieve gevolgen van 12 offshore windturbineparken.

Datum
14 mei 2013

Voor wat betreft de cumulatieve effecten ten gevolge van onderwatergeluid op zeezoogdieren is het volgende in de Watervergunningen (2009) overwogen (samengevat):

- Cumulatieve effecten in ruimte: om grootschalige verstoring van het leef- en foeragegebied van zeehonden uit te sluiten heeft het bevoegd gezag aan de watervergunningen een voorschrift verbonden dat in het Nederlands deel van de Noordzee gedurende één bouwseizoen steeds één windturbinepark geheid mag worden park per seizoen bouwen.
- Cumulatie in tijd: voor wat betreft cumulatieve effecten in tijd kan niet uitgesloten worden dat over meerdere jaren cumulatie plaatsvindt. Hierdoor kan "aantasting van de natuurlijke kenmerken" van Natura 2000-gebieden niet worden uitgesloten. Om het effect van heien op zeehonden inzichtelijk te maken, is in de vergunningen een uitbreiding van al bestaand zenderonderzoek worden voorgeschreven. Ook zullen resultaten worden betrokken uit de overige lopende monitoringsprogramma's naar zeehonden op het NCP.
Dit conform de toetsingadviezen van de Commissie MER op de milieueffectrapportages, de passende beoordelingen en de aanvullingen daarop uit 2009.

Verlengingsbesluiten

De Commissie geeft in onderhavig concept-toetsingsadvies aan dat de looptijd⁴ van de vergunningen inmiddels is verlengd tot 2020. Volgens de Commissie lijkt het oude 'cumulatiescenario'⁵ hiermee niet meer actueel en ongeschikt voor deze procedure.

Zoals hierboven door het bevoegd gezag is uiteengezet, blijkt dat in de Wbr-vergunningen (thans Watervergunningen) een breder cumulatiescenario is gehanteerd. Vanwege de breedte van het cumulatiescenario is dit ook 'dekkend' in de situatie dat de verleende vergunningen door de ambtshalve wijziging zijn verlengd en behouden tot 2020.

Ten overvloede:

De verlengingsbesluiten houden niet meer in dan dat de vergunningen niet langer van rechtswege vervallen wanneer niet binnen drie jaar daarvan gebruik is gemaakt. Er is aangesloten bij de wet die bepaalt dat vergunningen kunnen worden ingetrokken door het bevoegd gezag als ze niet worden gebruikt. De verlengingsbesluiten hebben dus een technisch karakter en hebben geen verandering gebracht in de omvang, inrichting en locatie van de windturbineparken. Er is ook geen aanpassing van de exploitatieperiode. De vergunningen zijn verstrekt voor een operationele periode van 20 jaar en dat is

⁴ Nb: de 'looptijd' betreft niet de exploitatieperiode van de windturbineparken

⁵ Bij de bepaling van de cumulatieve effecten moest destijds uitgegaan worden van de meest reële uitgangssituatie. De toenmalige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat bepaalde een uitgangssituatie op grond van het destijds vigerende subsidiebeleid van het Ministerie van Economische Zaken.

met de verlengingsbesluiten niet gewijzigd.

RWS Zee en Delta

Ten tijde van de besluitvorming omtrent de verlengingsbesluiten bestond in het geheel geen aanleiding om met het behoud van de vergunningen ook een wijziging aan te brengen uit een oogpunt van milieu ten aanzien van de bepalingen uit de vergunningen.

Datum
14 mei 2013

Beschikbaar te stellen cumulatiescenario

Het bovengenoemde cumulatiescenario is middels de verstrekte Watervergunningen voor een ieder openbaar. Daarnaast zullen toekomstige Notities voor Reikwijdte en Detailniveau voor aanvragen van offshore windturbineparken hiermee aangevuld worden

Conclusie

Uit het bovenstaande blijkt dat:

- a. het 'oude cumulatiescenario', zoals omschreven door de Commissie, enkel gebruikt is in de passende beoordelingen (2009)
- b. het bevoegd gezag voor de Wbr-vergunningen (thans Watervergunningen) een breder cumulatiescenario gehanteerd heeft dat is gebaseerd op de cumulatieve gevolgen van de 12 verstrekte vergunningen voor offshore windturbineparken
- c. vanwege de breedte van het cumulatiescenario dit ook 'dekkend' is voor de situatie dat de vergunningen verlengd zijn en behouden tot 2020. Dat wil zeggen dat de ambtshalve wijziging van de voorschriften niet leidt tot aanpassing van het cumulatiescenario

Het bevoegd gezag is daarom van mening dat zij een realistisch cumulatiescenario in het ontwerpbesluit hanteert. Dit zal zij in de toekomst beschikbaar stellen via Notities Reikwijdte en Detailniveau voor aanvragen van offshore windturbineparken.